
VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL
FACULTEIT LETTEREN EN WIJSBEGEERTE

EINDVERHANDELING

Academiejaar 2004/2005

Naam: Evy Van Schoorisse

Richting: Communicatiewetenschappen

Titel verhandeling:

Een internationaal comparatief onderzoek naar vier interculturele projecten in België (Antwerpen en Brussel) en Nederland (Amsterdam en Rotterdam) vanuit het perspectief van de (co)organisatoren.

Promotor: Prof. Dr. K. Segers

Samenvatting:

De aanwezigheid van verschillende culturele groepen in de (multiculturele) samenleving is een 21ste eeuwse realiteit. Cultureel-etnische diversiteit is een gegeven, de vraag is hier nu hoe met dat gegeven moet omgegaan worden. Binnen het domein Cultuur probeert het beleid hier een antwoord te formuleren. Bij de overheid groeit het besef dat interactie tussen de groepen niet evident is maar wel noodzakelijk. De recente beleidsaandacht in Nederland en België (Vlaanderen en Brussel) gaat dan ook in het bijzonder naar het interculturele aspect van culturele diversiteit uit. De maatschappelijke insluiting van die diverse culturele groepen wordt in Engeland via een traditie van community arts met kunst verbonden. Binnen de (amateur)kunsten in Nederland en België (Vlaanderen en Brussel) is de categorie community arts niet terug te vinden omwille van verscheidene ontwikkelingen in het cultuurbeleid.

De inzichten die het kwalitatief onderzoek in deze eindverhandeling wil verwerven, hebben betrekking op het 'of' en 'hoe' community arts als werkvorm vanuit het perspectief van de Nederlandse en Belgische (co)organisatoren een meerwaarde kan vormen bij het opzetten en beleven van interculturele kunstprojecten. Twee vragen staan hierbij centraal:

1) Kunnen dansperformances culturen samenbrengen?

Deze vraag gaat in de eerste plaats uit van cultuurverschillen en dat die eventueel via kunst (dans) kunnen overbrugd worden. De theorieën die cultuurverschillen verklaren zijn tweemaal: de ene categorie wijst op de sociale positie in de maatschappij, de andere op de betekenis van interactie. De keuze voor het begrip intercultureel geeft reeds een vermoeden dat deze studie veel belang hecht aan interactie in processen van cultuurvorming. Bij het overbruggen van de verschillen gaan we na of kunst als bindmiddel tussen mensen met een verschillende culturele achtergrond kan dienen. Dit hangt samen met noties van sociale cohesie, burgerschap en sociale/culturele insluiting

die we verder uitdiepen. Onderzoek wijst uit dat de deelname aan artistieke activiteiten aan de voorgenoemde noties kan bijdragen maar dat er wel een aantal drempels (i.h.b. voor allochtonen) bestaan die voor sommigen deze deelname kunnen verhinderen. De empirische gegevens ondersteunen in grote mate de theoretische aannames. Afgezien van de positieve beantwoording van deze onderzoeksvraag worden door de respondenten toch een aantal kritische kanttekeningen gemaakt.

2) Hoe kunnen dansperformances culturen samenbrengen?

De 'hoe' slaat op wat community arts kan bijdragen tot en op welke manier interculturele projecten kunnen georganiseerd worden. Het is de vraag naar doelstellingen en uitgangspunten, strategieën en methodes, samenwerking en de voor- en nadelen van de manier van werken. Community arts kan beschouwd worden als een combinatie van amateurkunsten en kunsteducatie en (in mindere mate) welzijnswerk, gebruikmakend van een specifieke methode. Specifiek aan deze methode is dat gewerkt wordt met materiaal uit de groep en dat het dikwijls om 'nieuwe' kunstdisciplines gaat. Met betrekking tot interculturele projecten betekent dit dat niet-westerse kunstvormen door de groep kunnen aangebracht worden en dat er tevens ruimte is voor vernieuwing in het combineren van de verschillende kunstvormen. Vaak wordt ook gewerkt met een groep van mensen die om verschillende redenen vaak zelf niet de weg vinden naar de gevestigde culturele voorzieningen. Om die reden worden de projecten geïnitieerd en begeleid maar worden tevens mensen uit de doelgroep in verantwoordelijke posities geplaatst zodat vraaggericht tewerk kan gegaan worden. Deze specifieke methode eist echter ook specifieke kwaliteiten begeleiders en docenten. Een open grondhouding en de artistieke capaciteit om het aangereikte materiaal te structureren en een plaats te geven in een voorstelling zijn noodzakelijk. Het concept wordt gevormd tijdens het creatieproces zodoende is eindproduct op voorhand onvoorspelbaar. Dit kan tot nadelen leiden met betrekking tot publiciteit en de programmering op podia.

Community arts is, ondanks een aantal nadelen, een geschikte werkvorm om op een gelijkwaardige manier interculturele organisatorische en artistieke samenwerking op te zetten en te stimuleren. De twee projecten in Nederland kennen een andere ontstaans- en ontwikkelgeschiedenis doordat andere keuzes gemaakt werden door een verschil qua institutionele en praktische context. De (artistieke) mentaliteit en de ideeën blijken echter vrijwel dezelfde te zijn.